

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Compendium memorandorum vires naturales et commoda comprehendens a Plinio data

Duval, Robert

[Paris], zwischen 8. Mai und 20. Nov. 1500

Liber decimus [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-293518](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293518)

quadrantes caperent singularum calices!

Ca.lix. De piscium solertissima captura

Celeriter capitur vno genere paruo nauigio & concolori veste. Eadem ora per aliquot dies cōtinuos piscator enauigat certo spatio. estāq; proicit. Quicquid ex eo mictetur suspecta fraus prede est. Cauensq; quod timuit: cum id sepe factū est: vnus aliquando consuetudine inuitatus anthias escam appetit. Notatur hic intē- rione diligenti: vt auctor spei consiliatorq; capture. Neq; est difficile cum p aliquot dies solus accedere audeat: tandem & aliquos inuenit parlatim comitator. Postremo greges adducit inumeros iam vetustissimis quibusq; suctis piscatorē agnoscere & cibū e manu capere. Tum ille paulum vltra digitos in esca iaculatus hamū singulos inuoluit verius q̄ capit: ab vmbra nauis breui conatu abfens. Ita ne ceteri sensiant: alio intus excipiēte centonibus raptū ne palpitatio vlla aut sonus abigat ceteros. Conciliatorē nosse ad hoc prodest. ne capiatur. Parcit piscator fugitiuo in reliquum gregem. Ferunt discordem socium duci socio insidiatū pulchre noto cepisse malefica voluntate. Agnitum in macello a socio cuius iniuria erat. Et dati dāni formula ex edicto condemnatum. Addit mucianus: estimata lite decem libris.

Ca.lx. De stella marina.

Claros sapientie auctores video mirari stellam in mari. Ea figura est caro admodum parua intus extra duriore callo. Huic tam igneum feruorem esse tradunt: vt omnia in mari tacta adurat. Om- nem cibum statim peragat.

Iber decimus; De auibus eorum naturis & historie!

Capitulum primum. De strutione.

Grandissimi & pene bestiarum generis strutio ca- meli affrici vel ethioopici altitudine equitis insidētis equo excedūt. celeritate vincūt. ad hoc datis pēnis vt cursum ad- iuuent. Nec a terra tollūtur. Vngule his ceruiuis similes. quib⁹ dimicant bistulte cōprehendēdis lapidibus quos in fuga cōtra se- quentes ingerūt pedibus. Sed nō minus stoliditatis in tāta corpo- rum altitudine cum cola frutice occultauerint: latere se existimēt. Oua pro quibusdā habita vasis. Conosq; bellicos & galeas ador- nantes penne.

Ca.lii De fenice. & modo generationis.

A rabie fenicem nescio an fabusole vnus toto orbe nec visum

colta

magnopere Aquile magnitudine narrať. auri fulgore circa colla
Cetera purpureus. Neminē existere qui viderit vescentes. Viuere
annis sexcētis. lx. Senescētē; casta thurisq; surculis cōstruere ni-
dum. replere odoribus & supemori. Ex ossibus deinde ac medullis
nasci q̄si veriniculū inde fieri pullū. Principioq; iusta funeri prio-
ri reddere. Et totum nidus deferre prope paucaiam in solis vibem
et in ara ibi deponere.

Ca. iiii. De aquilarum generibus.

Sex aquilarū genera, quidā vulturina specie, alis minimis reli-
quas magnitudine antecedēs. Sed imbecilis ac degener. vt pote
quā verberet cornus. Superst haliētus clarissima oculorū acie librās
ex alto sese visosq; in mari pisce p̄ceps in eū rōēs & discussis pectore
aquis rapiens. Haliētus īplumes pulos percussiens; subinde cogit
aduersos ituri solis radios. Et si cōiuuentē flentēq; aiaduertit; pre-
cipitat e nido: velut adulterinū & degenerē. Illū cuius acies firma
cōtrasteterit educat. Haliēti suū genus nō hñt. sed ex diuerso aquī-
latū coitu nascūtur. Quidā adiciunt genus aquile quā barbarā vo-
cant. tuscivero ossifragā. Nido lapis echites iuenit̄ quē aliq; dixere
gagitē ad multavtilis. Nichil igne deprendens. Est lapis p̄gnās
sed vis illis medica non nisi in nido direptis. Pariūt oua terna. Ex-
cludūt pullos binos. Vt̄ sūt tres aliqñ. alterum expellūt tedio nu-
triēdi. Quippe cibū eo tpe negavit eis natura; p̄cipitiē ne oīm fe-
rarū fetus reparētur. Sed erectos ab his cognatū gen^o ossifragi reci-
piunt & educat cū suis. Verū adultos lōge persequit̄ parēs. & lōge
fugat emulos. s. rapine. Et alioquī vnū par aquilarū magno ad po-
pulandū tractu vt facies indiget. Determināt ergo spacia nec in p-
ximo p̄dant. Rapta nō protin^o ferūt. sed prio deponūt. Experteq;
pondus tunc demum adeunt. Aquilarū penne reliquarū autū pen-
nas vorant. Negant hanc solam fulmine exanimatam.

Ca. iiii. De aquile pugna cū cernis & dracone.

Primo & secūdo generi nō minorē tm̄ quadrupedū rapina: sed
etiā cū cernis p̄lia. Multū puluerē volutatu collectū insidēs corni-
bus excutit in oculos. p̄nis aera verberās donec p̄cipitet in rupes
Nec vn^o hostis illis satis est. acrior cū dracone pugna multoq; ma-
gis anceps etiā si in aere. Oua hic cōsectat̄ aquile auiditate malefi-
ca. At illa ob hoc rapit̄ vbi cūq; visum. Ille multiplici nexu alas li-
gat. Ita se implicās vt simul decidat

Ca. v. Mirus amor aquile ad virginem.

Est p̄celebris apud festō aquile gloria educatā a virgine retu-
lisse gratiā. aues prio: mox deinde venatus aggerentē. Defūcta
postremo in rogam accēsū eius in iecisse & simul cōflagasse.

Ca. v. de parentibus.

Vulturū p̄ualent nigri, Nidos nemo attigit, Ideo etiā fuere
v qui putarent illos ex aduerso orbe aduolare, falso, Nidifi
cant ei in exelissimis rupibus, fetus cernunt fere bini, Tri
duo ante aut biduo volare vbi cadauera futura sint.

Ca. viii. de accipitribus

Distinctio generū ex auiditate, Alii nō nisi ex terra rapiunt auē
alii non nisi circa arbores volitantem, aliqui volantem in aperto.
Itaq; & colūbe nouere ex his pericula, visoq; cōsidunt aut humili
subuolant: cōtra naturā eius auxiliātes sibi, Accipitres totius mal
filie humi fecificant, Nec alibi nascit̄ illis assueti gētibus, In tracia
homines atq; accipitres societate quadā aucupant̄. Hi ex siluis &
arundinetis excitant aues, illi supuolantes deprimūt, Rursus ca
ptas auceps diuidit cū his, Simile quiddam apud meot̄ paludem,
Nā nisi p̄tē a piscātibus suā acceperē: expāsa eorū rhetia lacerant.

Nocturnus accipiter cymindis vocat̄, Rarus etiam in siluis in
terdiu minus ceruens, bellum internecinum gerit cū aquila, cohe
rentesq; sepe deprenditur.

Ca. ix. de ocice.

Cix ex accipitre videtur fieri t̄pe anni figuram mutans: qm̄
o uon apparet nisi perq̄ paucis diebus, modico t̄pe est atis vi
sus: non cernit̄ postea, Est aut̄ neq; ad nucis vnguib; so
lus accipitrum, neq; capite similis illis, neq; alio q̄ colore, atritu
colūbi potius, Quin absumit̄ ab accipitre si quan do vna apparuer
re, Sola omnium auis a suo genere interempta, Mutat & vocē, Pro
cedit vere, occultatur canicule exortu, Sēperq; parit in alienis ni
dis, maxime palumbium: Causa subiciēdi pullos: quia sciat se in
uisam ceteris auibus, Nam minuta quoq; infestat, Ita non fore tu
tam ḡni suo stirpē nisi fecellerit, alioquin trepidū animal, Educat
ergo subditū adulterato feta nixu, Ille audus ex natura preripit ci
bos reliquis pullis, itaq; pinguescit, et intidus in se nutriticē con
uertit, Illa gaudet eius specie, miraturq; seipsam q̄ talez peperit,
Suos comparatione eius damnat, vt alienos absumi: seq; etiam
inspectante patitur, Nulla tum auium suauitate carnis cōparat̄ ei.

Ca. x. De miluo

Ilui ex eodem accipitrum genere magnitudine differūt, No
m tatam in his rapacissimam & famelicam semper alitē, Ni
chil capere vnq; ex funerum ferculis, Nec olimpie ex ara,
Videntur artem gubernandi docuisse caude flexibus in celo mon
strante natura, Hiemis mēsisibus latent non ante hirūdines abeūtes

traditur sollicitis affici podagra,

Ca. xii. de coruis. & bubonibus.

Corui robustos fetus fugant longius. Ante solsticium generant Corui in auspicio solis videtur habere intellectum significationum suarum. Nam cum medie hospites occisi sunt: omnes e pelo pone se recesserunt.

Corui pessima significatio cum glutit vocem velut strangulati.

Bubo funebris. & maxime abhominatus publicis auspiciis. Noctis monstrum, non cautu aliquo vocabuli sed gemitu. Itaque in vrbibus aut in luce visus durum ostentum est. Priuatorum domibus insidentem plurimum scio non fuisse letalem. Volat nunquam quolibet sed transfuersus aufertur. Capitolium intrauit propter hoc vrbis lustrata est.

Ca. xvii. de noctuis.

Noctue circūdate auium multitudinem resupine pedibus repugnant. collectaeque in arcum rostro & vnguibus tote teguntur. Auxiliatur accipiter collegio quodam nature bellumque partium. Noctuas sexagenis diebus cubare & nouem voces habere tradit nigidius

Ca. xviii. de pico

Pici arborum cauatores scandentes in subrectum. Percussi corticis sono cibum subesse intelligunt. Pullos in cauis educant auium folioli. Adactus cauernis eorum cuneus admota quadam herba ab his elabi creditur vulgo. Trebius auctor est clauum vel cuneum adactum quanta vi libeat in arbores in quibus nidum habeat: statim exilire cum crepitu arboris cum insederit clauo vel cuneo

Ca. xix. quedam generalia de auibus.

Necos vngues habentes omnis non congregantur. sibi que vpredantur. Sunt autem fere omnes altinole preter noctuas. Omnibus quibus ale grandes corpus exiguum. Ambulant difficulter. In petris raro consistunt vnguium curuatura prohibete

Ca. xx. de pauonibus

Pauo laudatus extendit colores: aduerso maxime sole: quia sic fulgentius radiant. Cauda annuis vicibus amissa cum foliis arborum donec renascatur. Iterum cum flore pudibundus ac merens querit latebram. Viuit annis. xxv. Colores incipit fundere in trimatu.

Ca. xxi. de gallis

Roxime gloriam sentiunt nostri vigilantes nocturni, quos excitandis in opera mortalibus rumpendoque somno natura genuit. Norunt sidera & ternas distinguunt horas Interdium cantu. Cum sole eunt cubitum, Nec solis orrum incautis patiuntur

f iii

obrepere. Diemq; venientem nunciant cantu. Imperitant suo generi. & regnū vbiq; sint exercēt. Dimicatione hoc quoq; parat in ter ipsos; velut ideo tela agnata cruribus suis intelligēt. Nec finis sepe cōmorientibus. Quod si palma cōtingit statim in victoria canunt. seq; ipsi principes testātur. Victus occultat silens. egrēq; seruitiū patitur. Et plebs tñ eque supba gradit̄. ardua ceruice cristis celsa. Celūq; solum volucrū aspicit crebro. Itaq; terrori etiam sunt leonibus generosissimis ferarum.

Duobus modis castratur galli lūbis adustis cadente ferro aut imis cruribus. Mox vlcere obli to figulma creta. facilius Ita pinguescūt

Habent ostenta ex se prepolteri eorum vespertiniq; tantus. Nāq; & totis noctibus canendo: boētis nobilem illā aduersus lacedemonios presaginare victoriam. Ita coniecta interpretatione; qm̄ victa ales illa nunq; caneret.

Ca. xxii. De anseribus.

Est & anseri vigil cura: capitolio testata defenso; per id tēpus canū silēto pditis rebus. Iecur eius fartilib; in māgnā crescit amplitudinē. Exemptum quoq; lacte mulso augetur. Nec sine causa in questione est quis. primus tñ bonum inuenerit. Mollior pluma que corpori q̄proxima Et egermanie laudatissima.

Ca. xxiii. De peregrinis aubus gruibus

ciconiis oloribus coturnicibus.

Ciconie quonam loco veniant aut quo se referent nicōpertum adhuc est. E longinquo venire non dubiū; eodem quo grues modo. Illas hiemis has estatis aduenas. Abiture congregantur loco certo. Comitatus sic q; nulla sui generis relinquatur: nisi captiua et serua. Ceu lege; predicta die recedunt. Nemo vidit agmen de cedentium; cum discessurūz appareat. Nec venire. sed venisse certimus. vtrumq; nocturnis sit temporibus. Sunt qui ciconiis non inesse linguas confirmant. Honos his serpentū exitto tantus: vt in tessalia capitale fuerit occidisse. eadē legibus pena que homicidia. Simili anseres quoq; & olores ratione cōmeant. sed horum volatus cernitur. Ciconie nidos eodē repetunt. Genitricum senectā in vicem educant. Olorū morte narratur flebilis cantus. falsis vt arbitror aliquot experimentis.

Coturnices semp ante veniunt q̄ grues. cū ad nos venit: terrestris potius q̄ sublimis. Aduolat he similitudo. nō sine periculo nauigantium cum appropinquauere terris. Quippe velis semper in fidunt. & hoc semper noctu merguntq; nauigia.

Austro non volant: humido scilicet & grauiore vento. Aura tamē vehi volunt: propter pondus corporū viresq; paruas. Aquilone

ergo maxime volant: ortigo metra duce. Primam earum terre ap-
propinquantem accipiter rapit, semper hic remeantes comitatum
solicitant abeuntq; vna per sua signa.

Quod si ventus agmē aduerso flatu ceperit inhibere: pondusculis
lapidum apprehensis / aut gutture arena repleto: stabilitate volāt.
Coturnicibus veneni semē gratissimus cibus. Quā ob causam eam
damnauere mensis. Simulq; comitalē propter morbū despui sue-
tum. quem sole animalium preter hominem sentiunt.

Ca. xxiiii. De Irundinibus & turturibus.

a Beunt irundines hibernis mēsis: sola carne vescēs auis
ex his q̄ aduncos vngues nō habēt. Sed in vicina abeant
affricos secute recessus montiū. Inuētēq; iam sunt ibi, nude atq; de-
plumes. Tebarū testa subire negant: qm̄ vrbs illa sepius capta sit
Tradit fabius in annalibus cū obsidereē predium romanū a li-
gultris: Irundinē ad se cum epistola allatā vt lino ad eius pedē alligato:
nodis significaret quoto die adueniente auxilio eruptio fieri
debet. Vere turtur occultatur pennasq; amittit. Abeunt & palumbes,
quoniam & id incertum.

Ca. xxv. De auium residentia.

t Emporū magna differentia auibus. phennes quedā vt columbę,
Semestres vt irūdines, trimestres vt turdi. & turtures. Et que cum fetum eduxere vt galguli vpupe.

Ca. xxvii. De seleucidibus.

f Eleucides aues vocātur quaz̄ aduētum ab ioue ꝑcibus impetrāt
casini mōtis incole: fruges eorū locustis vastātibus. Nec vnde veniāt
quo ve abeant compertum Nunq̄ conspecte nisi cum presidio earū indigetur.

Ca. xxviii. Remedia cōtra animalia nociua.

i Nuocant egyptii ibes contra serpentiū aduentum. Et cyrenatici
Achorē deum muscarum multitudine pestilentiam afferente. que protinus
intereunt: q̄ litatum est illi deo.

Ca. xxix. Que aues quibus locis non sint.

Sed in secessu auū noctue paucis dieb⁹ latere tradūtur, quarum
genus in creta isula nō est, si qua aduēta sit moriē. Mirū quidem est
vnius generis aliti aduersum. Quenā est his nature iudicia aut qui terrarū
dicati termini auib⁹? Rhodus aquilā nō habet. Trāspadana Italia iuxta
alpes Iariū lacū appellat (amenū arbuſto agrū) ad quē ciconie nō trāſmeāt.
Sicuti, viii. circa lapidē examina graculorū & monedularū: cui soli aui
furacitas auri argētiq; ꝑcipua mire ē

Ca. xxx. De merula & turdo.

Merula ex nigra rufescit. Canit estate hieme balbutit. Circa solsticium muta. Rostrū quoq; aniculis in ebur trāsfīguratur, dum taxat maribus. Turdis color estate circa collū varius. Hieme concolor. Lusciniis diebus cōtinuis, xv. garrulus sine intermissio ne cātus densante se frondiū germine. Nō in nouissimū digna miratu aue. Primū tanta vox tā paruo in corpusculo; tā pertinax spiritus. Deinde in vna pfecta musice scientia; modulatus editur sonus. & nūc cōtinuo spiritu trahitur in longū. nunc variat in flexo. nunc distinguit conciso. copulat intorto. pmittitur. reuocat infuscatur ex inopinato. interdū & secū ipsa murmurat. Plenus grauis. acutus. creber. extētus. vbi visum est vibrās. summus medi^o Imus. breuiterq; oīa tam puulis in faucibus; eque tot exquisitis tibiarum tormētis ars hoīm excogitauit. Vt nō sit dubium hanc suauitatem premonstratā efficaci auspicio; cū in ore cecicori cecinit in fantis. At nequis dubitet artes eē plures; singulis sunt cantus et nō idem oibus. sed suis cuiq;. Certāt inter se palamq; animosa contentio est. Victa finit sepe morte vitā; spiritu prius deficiēte q̄ cantu. Meditantur alie iuniores. versusq; quos imitētur accipiunt Audit discipula intēione magna; & reddit. vicibusq; reticet intelligitur emendate correctio. Et in docente quedā reprehensio. Visum iam sepe iussas canere cepisse. & cū symphonia alternasse. Sicut homines repertos qui sonū earum addita in transuersas labras fronde arundinea; quasi foramine inspirātis lingue; vt pua aliqua apposita mora indiscreta redderēt similitudine. Sed esse tante tāq; artifices augurie a. xv. diebus paulatī desinūt. nec vt fatigatas possis dicere aut faciatis. mox estu aucto in totū alia vox fit. nec modulata aut varia. Mutat & color. Postremo hieme ipsa nō cernitur Alia rō ficedulis. Nam formā simul colorē q; mutant. Hoc nomē non nisi autumno habent.

Ca. xxxiii. De pica Et perdicibus.

Pice cū diligentius ab hoīe visum nidū sensere: oua trāfgerunt alio. Hoc in aubus quarū digiti nō sunt accōmodati transferēdis cōplectēdisq; ouis: miro tradit modo. Nāq; surculo sup bina oua imposito: ac ferruminato glutino subdito ceruice medio eque vtrūq; libra deportant alio.

Perdices spina & frutice sic muniunt receptaculū; vt cōtra feras ab unde vallentur. Ouis stragulum molle puluere cōtumulant. Nec in quo loco peperere incubant. Neue cui frequentior conuersatio sit suspecta; transferunt alio. Ille quidē & maritos fallunt; qm̄ in

temperantia libidinis frangunt eorū ova: ne cubādo detineantur. Tunc inter se dimicant mares desiderio feminarū. Victuz aiunt venere pati. Id quidem & coturnices Trogus inquit: & gallinaceos aliquādo. Perdices vero a domitis feros & novos haud victos iniri promiscue. Capiuntur quoq; pugnacitate eiusdem libidinis contra aucupis Iudicem exeunte in prelium duce totius gregis.

Capto eo procidit alter ac deinde singuli. Rursus contra cōceptū femine capiunt circa aucupem femina exeunte: rixando abigat eū

Nec in aīali alio par opus libidinis. Si contra mares steterint femine: aura ab his flante pregnantēs fiunt. Hiantes autē exerta lingua per id tempus estuant, concipiūtq; supuolantiū afflatu: sepe voce tū audita masculi. Adeoq; vincit libido etiā fetus caritatem: vt illa furtim & in occulto incubans cum sit femina aucupe accedente ac marē recanat reuocetq; & vltro prebeat se libidini. Rabie quippe tauta feruntur vt in capite aucupantium sepe cece metu sedent. Si ad nidus is ceperit accedere: procurrit ad pedes eius feta pregrauē aut delumbam se simulans, subitoq; in procurfu aut breui aliquo volatu cadit fracta aut ala aut pedibus. aut procurrit. Iterum iā iam prehensurum effugiens. spe frustrans donec in diuersum abducat a nido. Eadem iam pauore libera ac materna vocāte cura in sulco resupina glebat se terra pedibus apprehensa operit. Perdicum vita ad. xvi. annos durare existimatur.

Ca. xxxiiii. De columbis.

In his columbarum gesta spectentur simili ratione mores
a idem, sed pudicitia illius prima, & neutri nota adulteria;
Coniugii fidem non violant, sed communem seruant do-
mum; Nisi celebs aut vidua domum non relinquit. Et imperio-
sos mares subinde & iniquos ferunt. Quippe suspicio est adulterii
quīs natura non sit. Tunc plenum guttur, seutq; rostro ictus.
Mox in satisfatione ex osculatio, & circa veneris preces crebris
pedum orbibus adulatio. Amor vtriq; sobolis equalis. Sepe & ex
hac causa castigatio: pigrius intrante femina ad pullos. Parturiē-
ti solatia & ministeria ex mate. Pullis primo saltiorem terram
collectam gutture in ora Inspuunt preparantes tempestiuitatem ci-
bo. Proprium generis eius et turturum cum bibant colla non res-
supinare, & large bibere iumenrorum modo.

Ca. xxxvii.

Internuntie in rebus magnis fuere columbe Et epistolas adnexas
earum pedibus obsidione mutinensi in castra consulum pertulere.
D. Bruto mittente. Quid vallum & vigilum obsidio atq; etiam

rhetia amne pretenta profuere Antonio: per celū eunte nuncio: In
campania grandissime prouenire existimantur.

Ca. xlii. de aubus que loquuntur

Super oīa hūanas voces reddunt p̄fici. India hanc auē mittit. In
vino p̄cipue lasciuia. Capiti eius duricia eadē q̄ rostro. Hec cū loqui
discit ferreo verberat radio. Nō sentit aliter ictus. Exp̄ssior loqua
ritas certo generi picarū est. Adamant verba q̄ loquuntur. nec dis
cunt solū: sed diligūt meditātes intra semel cura & cogitatione.
Intentionē non occultāt. Cōstat emori v̄ctis difficultate verbi. ac
nisi subinde eadē audiant memoria falli. q̄rentesq; mirū in modū
exhilarari si interim audierunt id verbū. Nec vulgaris his forma q̄
uis non spectanda. Satis illis decoris in specie sermonis humani ē
Verū adiscere alias negant posse: q̄ que ex genere earum sunt que
glāde vescuntur. Et inter illas quibus quini sūt in digiti in pedib
bus. Ac ne eas quidē duobus primis vite annis. Latior his est ligua
omnibus in suo cuiq; genere que sermonē imitantur humanum
Docentur secreto. & vbi alia nulla vox misceatur: assidēte qui cre
bro dicat ea que condita velis adisci aliquo blandiente

Ca. xliii. de coruorum intelligentia & sermone.

Coruus mature sermoni assuefactus oibus matutinis euolās in
rostra: Tiberiū deinde Germanicū & drusum. Cefares nominatū:
Mox trāseūtē po. romanū salutabat. Postea ad tabernā remeās plu
riū ānoz assiduo officio meritis. Hunc sine emulatōe incitatus mā
ceps: siue iracundia subita: extremētis eius posita calceis macula
exanimauit. Tanta ple bis cōseruatione: vt primo pulsus regione
mox & interēptus sit. Fumus inumeris aliti celebratū exequiis. Cō
stratum lectū super duorū ethiopū humeros: precedente tibicine
& coronis omnium generum: ad rogam vsq;

Ca. xlv. que animalia nō discant.

Hirūdines indociles. E terrestribus mures cum elefanti iussa
faciant: leones iugū subeant.

Ca. l. Gallinaceoz p̄paratio

Ante tertiu bellum punicū: nequid volucrū pro ponere p̄ternā
gallinā que non esset altis. Inuentum est diuerticulum in fraude
earum. gallinaceos quoq; pascendi lacte addito cibus. multo ita
graciores approbant. Famine qdē nō oēs ad saginā eligunt. nec ni
si in ceruice pingui cute. Postea culinā artes vt cluues spectent:
vt diuidant in tergora vt a pede vno dilatate repositoria occupent

Ca. lii. q̄ plura oua pariāt aues. ouorūq; colores.

Pennatarū infecunde sunt q̄ aduncos hnt yngues. Nulla ex his
supra quaterna edit oua. Tribuit natura vt fecūdiore esset fugaces

earū q̄ fortes. Pallida sunt aquaticis oua. Alia pūctis distincta.
vt me leagridū. Alia rubra vt falianus, Intus aut̄ oē oīm volucrū bī
color. Aq̄ticus lutei plus q̄ albi. Piscīū vnus color in quo nil cādidi

Ca. liiii. de remediis & vitiiis icubantiū.

Va incubari infra decē dies edita vtilissimi vetera aut recēti
o ora infecūda. Subici ipari nūero dñt Quarto die postq̄ cepe
re incubari si cōtra cacumē ouoꝝ apphēsayna manu pur⁹ &
vnus modi pluceat color: sterilia existimant. Proq̄ eis alia subici
ende. Et in aqua est experimētū. Inane fluitat. Itaq̄ fidētia hoc est
plena subici volūt. Cōcuti vero experimētovetāt qm̄ nō gignāt cō
fusus vitalibus venis. Incubationi dāz initiū post nouā lunā. quia
prius inchoata nō pueniant. Celerius excluditur calidis dieb⁹
Ideo estate vnde vicesimo educūt fetū. hime. xxy. Si incubatu to
nuerit oua pereūt. Et accipitris audita voce varianf. Remediū con
tra tonitruū clauus ferreus sub stramine ouorū aut terra ex aratro.

Ca. lv. de auguriis ouorum.

Iulia tiberio cesare ex nerone grauida cū parere vtrilē sexuz
I admodū cuperet: Hoc vsa puellari augurio Oūū in sinu fos
uendū atq̄ cū ad deponendū haberet nutricis sinu intermicteretur
tepor. Nec falso auguriata Sed inuentū vt oua calido loco impo
sita paleis igne modico fouerent̄ hoīe versante pariter nocte & die
& statuto die illinc erūpere fetus. Narrant̄ & mortua gallina mariti
earū visi succedentes inuicem. & reliqua more fete facientes. absti
nentesq̄ se a cantu.

Ca. lv. gallinarum electio.

Allinarū generositas spectatur crista erecta interdū & gemi
g na. pēnis nigris. ore rubicūdo digitis imparibus. aliquidō
& super. iiii. digitos transuerso vno.

Ca. lxxvii. de morbis gallinarum.

Nimicissima oīm generi pituita. maximeq̄ iter messis & vin
i demie tps. Medicina in fame & cubatus in fumo: sicutq̄ ex
lauro aut herba sauina fiat. Penna p̄ trāsuerfas inferta nares
& p̄ oēs dies mota. Cibus allū cū farre. aut aqua pfusus in quo lane
rit noctua auis cum semine vitis albe coctus.

Ca. lxxviii. de conceptu numero fetus auium.

Colūbe sp̄ marē & feminā pariūt. priorē marē. postridie feminā
Incubant in eo gñe ābo. Interdiū mas. noctu femina. Excludit. xx.
die. Pariūt a coitu quinto Estate: interdū binis mēsisibus. terna edūt
paria. Ipse inter se si mas non sit: femine eque salūt. Pariūtq̄ oua
irrita ex quibus nichil gignuntur.

Ca. lix. de pauonibus & anseribus.

in Hirsing

P Ano a trimatu parit, primo anno vnū aut alterū ouū, seq̄n
ti quaterna quinaye, ceteris duodena nō amplius, Intermi
ctens binos dies ternos ve parit, & ter anno si gallinis sub
ciatur incubāda, Mares ea frangūt desiderio incubantiū, Quapro
pter noctu et in latebris parit, Aut in excello cubantes & nisi mol
li strato excepta frangunt, Mares singuli quinis sufficiunt coniu
gibus, Partus diebus ter nouenis excluditur aut tardius tricesimo

Anseres in aqua coiunt, Pariunt vere, aut si bruma coiere post sol
sticium quadraginta ppe, Bis anno si priorem fetū galline exclu
dant: alias plurima oua sedecim, paucissima septem, Si quis subri
piat: pariunt donec rūpātur, Auena nō excludit, Incubāda subici
vtilissimū nouē aut, xi, Incubant semine tm̄ tricenis diebus, Si ve
ro tepidiores sunt, xxv, Pullis eorū vrtica cōtactu mortifera, Cōtra
vrticā remediū: stramēto ab incubatu subdita radix earum

Ca, lx, de multis modis & tpe partendi auibus,

Aquila tricenis diebus incubat, & fere maiores alites, Minores
vicenis vt accipiter & miluus, Singulos vere parit, nunq̄ plus
ternos, Coruus aliquando & quinos, Coruicē incubātē mas pascit,
Pica nouenos, Hirundini ceci primo pulli, & fere omnibus quib⁹
numeriosior partus, Irrita oua q̄ hipemena diximus: q̄q; aut mu
tua femine imaginatione inter se libidinis concipiunt, aut pulue
re, Nec columbe tantum sed & perdices galline paoues anseres
chenalopetes, Sunt aut̄ sterilia & minora, ac minus iocundī sapor
ris, & magis humida, Quidam & vento ea generari, qua de causa
& zephirina appellantur,

Oua aceto macerata intantum emolliuntur: vt per anulos transeāt
Seruari hieme in paleis, estate in fuffuribus vtilissimum, Sale exten
sari creduntur,

Ca, lxi, de vespertilionibus,

Vespertilio solus lacte nutrit vbera admouens, Geminos volu
tat amplexa infantes, secumq; deportat,

Ca, lxiii, de generatione tetre
strium & primo hominis,

B Ipedum solus hū animal gignit, Homini tantum primi co
itus penitentia, augurium scilicet vite a penitenda origine
Ceteris animalibus per tempora anni concubitus, Homi
ni omnibus horis, Ceteris in coitu facietas, homi prope nulla, Mes
salina claudii cesaris coniunx hanc regalem existimans palmam:
elegit in id certamen nobilissimam e prostituta ancillam mercena
rie stipitis: eaq; die ac nocte superauit quinto ac vicesimo cōcubitu

Cameli solitudines ac secreta loca petunt. neq; iuteruenire dāf
sue pernicie r Auertunt & canes. phoce. lupi. In medioq; coitu.
Inuitiq; coherent Oia animalia q̄ maiore corpe eo minus fecū
da sunt. Ocissime pariūt q̄ plurimos gignūt. Quo maius ē animal
eo diutius formatur in vtero. Diutius gestant quibus sunt longio
ra vite spacia. neq; crescentū tempestiua ad generandū etas. Que
solidas habet vngulas: singulos. Que biscultas et geminos pari
unt. Quorū in digitos pedū fissura diuisa est eo numerosiora in fe
tu. Equas post tertium diem aut post vnū ab enixu: vtiliter admit
ti putant. coguntq; inuitas. Mulier septima die faciē concipere
creditur. Equarum iubas tonderi precipiunt vt asinorū in coitu pa
tiantur humilitatem. comantes enim gloria superbire. A coitu so
le animalium currunt ex aduerso aquilonum austrorum ve prout
marem aut feminā concepere. Impedit partus quasdam ab opere.

Equos canes & sues intum matutinū appetere feminas post me
ridiem blandiri diligētiore tradūt. E quas domitas. lx. diebus eg
re anteq; gregales Verrem subantis audita voce nō capere cibū
vsq; ad maciē. Feminas tm̄ efferari vt hominem lacerent maxime
candida veste indutum. Rabies ea mitigat̄ aceto nature asperso.
Auiditas coitus putatur ex cibis fieri. sicut viro eruca. pecori cepa
Que ex feris mitigantur non concipere vt anferes. Apros vero tar
de. Et ceruos non nisi ab infantia educatos. Mirū est quadrupes
pregnantes venerē arcent preter equam & suem sed superfetant. &
dasipus & lepus tantum.

Ca. lxi. fetus quomodo situs in vtero.

Vecūq; animal pariunt in capita gignūt circūacto fetu sub
enixū Quadrupes omnes gestant̄ extensis ad longitudinē cruri
bus & ad alnum suā applicatis. Homo inseniet conglobatus inter
duo genua naribus sitis. Molas de quibus ante diximus gigni pu
tant: vbi mulier non ex mare sed ex semetipsa tantū conceperit.
Ideo nec animari quia non sit ex duobus.

Ca. lxx. de murium fetu.

Vpra cuncta est murium fetus haud sine contatione dicen
f dus. Q̄q; auctore aristotele & alexandri magni militibus
generatio eorum lambendo constare non coitu indicantur
Ex vno genitos. C. xx. tradiderunt. Ex salis gustu fieri pregnantes
opinantur. ita desinit mirum esse: vnde vis tanta messes populetur
murium aggressum. In quibus illud quoq; adhuc latet quonam
modo illa multitudo repēte occidat. Nam nec exanimis reperiunt̄
tur. neq; extat qui hieme murem effoderit. Prouentus eorum sic

ciatibus tradunt

Ca. lxxvi. animalia in homine & ceteris animalibus nata
Nguem ex medula hominis spine nasci accepimus. Plera
q; enim occulta & ceca origine proueniunt etiam in quadru
pedum genere.

Ca. lxxvii. de salamandra.

f Alamandra animal lacerti figura stellatum: nunq̄ nisi ma
gnis imbribus proueniens, & serenitate deficiens. Huic tā
tus rigor vt ignem tactum extinguat: nō aliomō q̄ glacies

Ca. lxxix. de sensibus animalium.

e x sensibus ante cetera: hominis tactus deinde gustus, res
liquis superatur a multis. Aquile clarius cernūt Vul
tutes sagacius odorantur, Liquidins audiunt talpe obtura
te terra: tam denso atq; surdo nature elemento. Pretere a voce omni
um in sublime tandem sermone exaudiunt. Et si de his loquaris:
intelligere etiam dicitur, & profugere. Auditus cui hominum pri
mo negatus est: huic & sermonis vis ablatas.

Ca. lxxx. pisces habere auditum

p Icces auditus nec membra habent nec foramina Audire ta
men eos palam est, vt patet cū plausu congregari feros cō
suetudine in quibusdā vinariis spectetur. Et in piscinis ce
saris: genera piscium ad nomen venire quosdam.

Ca. lxxxiii. que aues inter se amicitia hnt & q̄ inimicitia.

Disident olores & aquile, Coruus & cloteus noctu inuicē oua
exquirentes, Similimō coruus & miluus, Cornices & noctua. No
ctue & cetera minores aues, Rursus cū terrestrib⁹ mustela & cornix
Turtur & piralis, forices & ardeole inuicē fetibus insidiātes. Egi
thus auis mininima cū asino, Spinetis ei se scabēdi cā acherens: ni
dos eius dissipat, qđ illa adeo pauet vt voce oīo rudētis audita oua
eiciat, pulli ipsi metu cadāt. Igit̄ aduolās vlcera eius rostro cauet,
Vulpes & milui, Angues mustele & fues.

Formi cosam arborē forices cauent, Librat araneus se filo in caput
serpentis porrecte sub ymbra arboris, tātaq; vi morfu cerebrū ap
prehēdit: vt stridēs subinde ac vertigine rotata ne filum quidē de
super pēdentis rūpere adeo nō fugere queat, Nec finis ante mortē
est. Rursus amici pauones & colūbe, Turtures & psitaci, Merule
& turdi, Cornix & ardeole: cōtra vulpū genus cōibus inimicitis

De aspide miraculū tradit. Cū in domo: egipto alere assidue enī
xa catulos quorū ab vno filiū hospitis interemptū, Illā reuersam ad
consuetudinē cibi: intellexisse culpam & necē intulisse catulo, Nec

postea in tectum id reuersam.

Ca. vltimo de somno animalium.

In terrestribus omnia que cor habet dormire manifestum est. Plani piscium dormiunt: vt in lado manu capiantur. Delphini bales neq; stertentes audiuntur. Somniat statim infans. Nam & pauore expergistitur. Quidam vero nunquam, quibus mortiferum fuerit signum contra consuetudinem somniorum. Vtrum ne sint aliqua prescisa animi quiescentis. an fortuita res sit vt pleraque. Et si exemplis agatur prescisa paria fiant. Vno et cibis proxima atque in redormitione vana esse prope conuenit. Somniant equi canes boues pecora. capre. Creditur et in omnibus que animal pariunt

Hec de libro decimo

Libro vndecimo Continetur historie & nature paruorum animalium

Ca. ii. de subtilitate nature in prauis animalibus

Vbi tot sensus collocauit in culicem? vbi visum? vbi odoratum? vbi maximam portio vocem disposuit. caua. vbi aluum? auidam sanguis potissime humani. Teli vt cerni non possit exilitas. Ita reciproca ingeniauit atre: vt fodiendo acuminatum piter sorbedoque fistulosum esset. Sed turrisferos miramur elefantorum hueros. taurorum cola. Tigrium rapinas. leonum iugas: cum rerum natura nusquam magis quam in minimis tota sit. Quapropter ne nostra legentes (quoniam ex his cernuntur multa) etiam relatata fastidio darent: Cum in contemplatione nature nichil possit videri superfluum.

Ca. iii.

Michi suasit rerum natura: nichil incredibile estimare de ea. Nobis propositum est naturas rerum manifestas indicare: non causas valet cere dubias.

Ca. vi. de apibus

Codunt a virgiliarum occasu. sed latet ultra exortum. adeo non ad veris initium vt dixere. Ante fabas flores non exeunt ad opera. nulliusque cum per celum licuit ocio perit dies. Primum itaque fauos construunt. Cera fingunt hoc est domos cellasque faciunt. deinde sobole postea mella. Cera ex floribus melligena ex lacrimis arborum que glutinum pariunt: salicis. vlini. arundinis succo. His primum aluum ipsorum intus totum vt quodam tectorio illiniunt & aliis amarioribus succis: contra aliagabe bestiarum auditates. Id se facturas conscieque concupiscenti possit.

Ca. viii. ex quibus floribus mella fiant

Erant ex oibus floribus satorum & arborum cōfingunt: excepta rumice & chenopode. fructibus nullis nocet. mortuus ne floribus